

жорсткасці крымінальнага і крымінальна-працэсуальнага закона ў адносінах правапарушальнікаў і інш.

У цэлым перадаенны перыяд у Беларускай ССР характарызаваўся агульнымі тэндэнцыямі ў развіцці савецкай дзяржавы і права.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Доўнар Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : падручнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2014. – 416 с.
2. История Советской Конституции. 1917–1956 гг. / Под ред. С.С.Студеникина. – М.: Госюриздат, 1957. – 1046 с.
3. Круталевич В.А. Рождение Белорусской Советской Республики. Провозглашение республики. Развертывание национально-государственного строительства. Ноябрь 1918 – февраль 1919) / В.А. Круталевич /АН БССР. Ин-т философии и права; под ред. А.Ф. Хацкевича и И.А. Юхо. – Минск : Наука и техника, 1979. – 334с.
4. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо / Мінск : ВТАА «Права і эканоміка». 2001. – 363 с.

Елісееў Аляксей Барысавіч

Мінскі філіял Расійскага эканамічнага ўніверсітэта імя Г. В. Плеханава (Мінск, Беларусь)

ВЫДАВЕЦКАЯ МІСІЯ ЖЫЛУНОВІЧА ЗА МЯЖОЙ Ў 1921–1922 гг.

9 лютага 1921 г. у Народным камісарыяце асветы БССР адбылася нарада, на якой абмяркоўвалася пытанне аб неабходнасці выдання кніг для Савецкай Беларусі. Адзначалася, што слабы і разладжаны друкарскі апарат у Мінску не можа задаволіць выдавецкіх патрэбаў рэспублікі, а таму неабходна найхутчэй арганізаваць выданне беларускіх кніг за мяжой. З гэтай падрыхтоўкі гэтай справы у Маскву накіроўваліся З. Жылуновіч, Я. Эдэльман і С. Некрашэвіч [1, с. 93].

У шэрагу публікацый аб Жылуновічу сцвярджаецца, што ўжо ў сакавіку 1921 г. ён выехаў для друкавання кніг у Берлін. Гэта недакладна. 22 сакавіка 1921 г. ЦБ КП(б)Б прыняло рашэнне аб камандзіраванні Жылуновіча за мяжу. Вясна і частка лета 1921 г. пайшлі на падрыхтоўку камандзіроўкі, атрыманне неабходных дазвалаў і дакументаў, пошук грошай і г.д. Захаваўся ліст Жылуновіча, пасланы з Мінска 20 траўня 1921 г. паўнамоцнаму прадстаўніку БССР пры СНК РСФСР М. Марозу, у якім Жылуновіч абмяркоўвае падрыхтоўчыя мерапрыемствы: «Перш прашу цябе ўзяць на няўхільны клопат справу з грашымі на выдавецтва. Калі іх не будзе – згубім незлічана многа. Беларускі культурны рух так узрос, што ён патрабуе людзей і кніжак нямерна. Тут жа, брат, у Менску, справа з друкам беларускім знарочыста мінтрэжыцца. Вось неяк так пастроена, што да яго ўсе ваража адносяцца і не даюць магі яму выбіцца на дарогу» [2, арк. 39].

За мяжу Жылуновіч накіраваўся толькі пасля 20 жніўня, і не ў Берлін, а першапачаткова ў Коўна. 11 жніўня 1921 г. дарадца Міністэрства замежных спраў БНР А. Галавінскі ў лісце з Масквы паведамляў у Коўна сябрам урада БНР: «Хутка Жылуновіч і мажліва Некрашэвіч выедуць у Коўна і Берлін для друкавання кніжак усяго каля сотні розных выданняў» [3, с. 1174]. Напярэдадні ад'езду Жылуновіч і Галавінскі сустрэліся ў Маскве. 21 жніўня

Галавінскі напісаў аб гэтай сустрэчы: «Бачыў Жылуновіча. Ён выязджае 22/VIII у Коўна і назначан заведуюшчым тэхнічнай справай беларускага выдавецтва за кардонам, на што мае пасведчанне ад Красіна. На аванс для выдавецтва яму пераведзена дзесяць мільёнаў царскіх рублёў пяцісоткамі, выпуску (як ён казаў) да вайсковага часу. Апроч выдавецтва школьных падручнікаў ён вязе з сабой рукапісы: Янкі Купалы 1 том (яшчэ не выданых твораў), Якуба Коласа 2 тамы, Бядулі 4 тамы, Цішкі Гартнага 5 тамоў, Алеся Гаруна ўсе творы, таксама М. Багдановіча і яшчэ некалькі маладзейшых пісьменнікаў. Грошы на выдавецтва будуць павялічаны да патрэбнага ліку» [3, с. 1201]. 1 верасня Жылуновіч паведамляў, што знаходзіцца ў Коўна ўжо пяць дзён [2, арк. 53].

Агульная сума, якая была выдаткавана для выдання беларускай літаратуры складала 20 млн. руб. у грошях часоў Мікалая II. Атрымаць іх паспрыў І. Сталін. Калі ў ліпені 1922 г. бюджэтная камісія Народнага камісарыята фінансаў РСФСР адмовіла Наркамасветы Беларусі ў выдзяленні дадатковых сродкаў (запрошвалася сума ў 30 млн 840 тыс. рублёў узору 1922 г.), М. Мароз накіраваў у СНК РСФСР нязгоду і прасіў усё ж задаволіць заяўку беларускага боку. У лісце Мароз паведамляў: «2/VIII мною запытана заключэнне т. Сталіна, меркаванні якога лічу вельмі мэтазгодным далучыць да гэтай справы, таму што праз яго былі атрыманы і першыя 20 млн. р. раман[аўскай] вал[юты] у мінулым 1921 г.» [4, арк. 141].

Праз дзесяць гадоў (1931 г.) Жылуновіч успамінаў, што калі ў Коўна ён паведаміў аб мэце свайго прыезду паўнамоцнаму прадстаўніку СССР у Літве і Латвіі С. Аралаву, той звярнуўся за дапамогай да асобаў, якія былі Жылуновічу добра знаёмы – братоў А. і І. Цвікевічаў і Э. Будзькі [5, арк. 20]. Ва ўжо цытаваным лісце Галавінскага паведамляецца, што Жылуновіч сам планаваў звярнуцца за дапамогай у бэнэраўскае выдавецкае таварыства «Вызваленне», на чале якога стаяў А. Цвікевіч. «Калі ён даведаўся, што старшынёй выдавецтва Ал[ександр] Ів[анавіч], то сказаў «мне не вельмі б хацелася працу рабіць з ім, але нічога не зробіш – прыдзецца». Гэта трэба мець на ўвазе. Ці па палітычным абставінам, ці баіцца, каб А.І. яго «не абварцеў кругом пальцу», мне ўясніць сабе не ўдалося – лічу, што першая прычына больш праўдападобна, – пісаў Галавінскі. – Тэхнічную справу выдавецтва, форму, распарадак і гэт. далей ён жадае узяць у свае рукі. У карэктары ён хацеў запрасіць Казячага (як парадзіў Маркевіч), я казаў, што таксама добры карэктар Паўлінка, ён таксама згадзіўся. У грашовых справах хоча звярнуцца за дапамогаю к Будзьку, якому вельмі спачувае і давярае. Грошы ён спадзяецца атрымаць перыядычна ў вялікім ліку – пытаўся, ці можна закупаць тыпаграфію. Да, запамятаваў – у супрацоўнікі ён хацеў выпісаць А. Луцкевіча, якому між іншым хочыць загазаць напісаць гісторыю бел. літаратуры. Таксама чакае твораў М. Гарэцкага...» [3, с. 1201]. У 1931 г. Жылуновіч пацвярджаў, што сам звярнуўся да Будзькі за дапамогаю ў арганізацыі выдавецтва, але кантакты з іншымі эмігрантамі адмаўляў: «Быўшы ў Коўна, штодзённа сутыкаючыся з імі на адной вуліцы, я лічыў, што не гадзіцца ў адказ на іх паклон не здымаць шапкі. Але з імі я не меў абсалютна ніякіх зносін» [6, арк. 99–100].

У Коўна Жылуновіч прабыў да канца верасня. У лісце ад 23 верасня Галавінскі пісаў В. Ластоўскаму: «Атрымаў асобы заказ «Вызваленню» на друк... Пасылаю копію тэлеграмы Жылуновічу (якую Вы яму і перадайце) –

на заказ па 20,000 экз. граматыкі і лімен[тара?]]» [3, с. 1217–1218]. У Коўна была выдадзена толькі адна кніга – «Казкі жыцця» Я. Коласа. 25 верасня Жылуновіч адаслаў ліст у Маскву яшчэ з Коўна: «Цвікевіч сядзіць у Берліне. Кліча мяне туды. На днях, учора, праўда, дастаў тэлеграму Грынберга, які таксама ў Берліне ладзіць расейскае выдавецтва, каб я хутчэй ехаў у Берлін падпісваць умову з выдавецтвам «Вызваленне» на наш заказ. Еду ў Берлін у канцы сенцябра», а 7 кастрычніка паведамляў, што ўжо тыдзень, як знаходзіцца у Берліне [2, арк. 47, 44]. У гэты час у Берліне былі ўжо абодва Цвікевічы. І. Цвікевічу з дазволу Аралава Жылуновіч сам прапанаваў працу карэктара. У 1930 г. І. Цвікевіч сведчыў перад ЦКК КП(б)Б, што падчас іх супрацоўніцтва Жылуновіч быў вельмі стрыманы, гаварыў толькі аб службовых справах, трымаўся з пэўнай асцярожнасцю, пазбягаў палітычных размоваў. Але той факт, што ён, як прадстаўнік БССР, сустракаўся з А. Цвікевічам, Б. Тарашкевічам і іншымі беларускімі эмігрантамі, падштурхоўваў да думкі, што нягледзячы на афіцыйны разрыў паміж дзяржавамі БССР і БНР, існуе адзіны беларускі нацыянальны фронт, дзе ўсе беларусы падаюць адзін аднаму руку дапамогі [5, арк. 59].

Захаваліся і лісты А. і І. Цвікевічаў ад гэтага часу, пасланыя з Берліна Ластоўскаму. 29 кастрычніка 1921 г. А. Цвікевіч паведамляў аб пэўных грашовых праблемах, якія ўзніклі з друкаваннем кніжак: «Справа з друкам – ідзе слаба. Дагавор маем – а грошы нічорта. Пакуль што друкуем адну «Граматыку». Быў тут два дні Тарас [Б. Тарашкевіч – А.Е.]. Прывяжджаў да Цішкі, відаць, за ганарарам. Але так і ўехаў без нічога з абяцанкай. Падгатавалі да друку «Лемантар» Некрашэвіча і гатуем «Крыніцу» Лёсіка. Ubачым, што будзе» [3, с. 1235]. 1 лістапада Ластоўскаму напісаў ужо І. Цвікевіч. Апісваючы бягучыя справы, ён не вельмі станоўча адгукаўся аб хрэстаматыі Я. Лёсіка, над карэктурай якой працаваў («от жа, ведаеце, сабралі смеццё якоесь на сотні тры старонак і гэта будзе называцца «хрэстаматія»), лічачы за лепшае здаць яе ў архіў «як памятку аб тым, як не трэба пісаць хрэстаматіі» [3, с. 1238]. «А што цікавей усяго, – дзяліўся Цвікевіч з Ластоўскім, – дык гэта адно апавяданне «Гутарка», у якой я знайшоў выраз: «прададуць жыдам на мацу»! Ось табе й менскія камуністы-інтэрнацыяналісты! Слана – й не ўгледзелі. Цішка аж падскочыў, калі я яму сказаў. Выкрэслілі..., і маўчым, нікому не кажам, бо ўстыд. А калі б так надрукавалі ды пусцілі ў свет? Ганьба на ўсе вякі!» [3, с. 1238]. 7 лістапада піша зноў А. Цвікевіч: «Крыху пасоўваю выдавецтва – але ў Цішкі з грашымі зусім швах, немагчыма размяняць» [3, с. 1240]. А 23 лістапада 1921 г. у паштоўцы Ластоўскаму Цвікевіч канстатаваў: «Выдавецкія справы ўжо сталі на мель, бо Жылуновіч грошы не мае» [3, с. 1245].

Нарэшце, з усёй эпістальнай спадчыны самога Жылуновіча, якая без сумневу была вельмі багатай, захаваліся яго лісты з Коўна і Берліна, якія ён дасылаў у Маскву М. Марозу.

Галоўная праблема, з якой сутыкнуўся Жылуновіч, была грашовая. Выявілася, што гэта шматбаковая праблема. Спачатку Жылуновіч без адпаведнага мандата не мог атрымаць грошы, якія ўжо былі пераведзены ковенскаму аддзяленню Наркамата знешняга гандлю. Ён накіраваў Марозу і Чарвякову лісты з просьбай тэрмінова вырашыць гэтае пытанне. Без мандата на права распаўсюджвання грашымі «выходзіць ліха ведае што» – «няма ходу дзелу», пісаў ён Марозу [2, арк. 50]. Наступная праблема ўзнікла з разменам

грошаў. «Без размена грошы – нічога не выходзіць. Другіх сродкаў паміма Масквы – тут не дастаць – прасіў усіх... І чорт ведама, што рабіць» (ліст ад 7 кастрычніка), «...прашу зрабіць заход наконт іншай валюты, а то прыдзеца без канца чакаць, пакуль я рэалізую царскія і з імі цяпер гэткі крымінал, што яны нічога ні ў кога не варты» (ліст ад 15 кастрычніка), «...нашы грошы такія, што нікому яны непатрэбны і з разменам іх – заданне нялёгкае» (ліст ад 24 кастрычніка) і г.д. [2, арк. 44, 43, 41]. Натуральна, што без унясення поўнага кошту друкарні не жадалі брацца за працу. «Вось толькі выдавецтва «Вызваленне» узяло на павер надрукаваць «Лементар» Некрашэвіча і «Граматыку для школ» Тарашкевіча, – паведамляў Жылуновіч. – Але яны пасля надрукавання ўсё роўна будуць ляжаць у друкарні, пакуль за іх не заплацім усе грошы» [2, арк. 41–41адв]. Як мы ўжо казалі, «нікому не патрэбныя грошы» былі яшчэ царскімі. У лісце ад 16 снежня 1921 г. Жылуновіч пісаў: «З усіх мільёнаў царскіх – выйшла 1.200.000 мар<ак>. На гэтыя грошы я сумею адрукаваць толькі 100 аркушаў – кніжак 8-9. А ў мяне ёсць рукапіс на 300 аркушаў. Значыць, не хопіць грошы вунь колькі... Вось, браток, прылажы ўсе старанні, каб дастаць хоць царскіх мільёнаў 50-60. Яны тут (на нашу бяду) ізноў падняліся вартасцю» [7, с. 7].

Само сабой, грашовыя праблемы дрэнна адбіваліся на настроі Жылуновіча, бо не дазвалялі распачаць працу: «...усе жаданні дарма. Я буду сядзець, марнаваць час, а праца стаяцьме. ...Наогул, справа з выдавецтвам з пачатку да канца спатыкае на сваёй пучыне цяжкія перашкоды» (ліст 12 снежня), «баліць сэрца, што нічога не выходзіць» (ліст 7 кастрычніка), «ведаеш, з крыўды, здаецца, вярнуўся бы зараз дамоў...» (ліст 15 кастрычніка), «я стараюся не сумаваць, але як ты не замаркоцішся, [калі] час марна ідзе, а справа стаіць... Яшчэ з месяц пачакаю, а потым кіну-рыну ўсё і прыеду» (ліст 21 лістапада) [2, арк. 49, 44, 42–42 адв]. У лісце ад 9 студзеня 1922 г. ізноў: «...Мая справа стаіць няважна. Бач, гэта «няважнасць» заключаецца ў тым, што, дацягнуўшы дагэтуль, за маючыя грошы магчыма надрукаваць вельмі мала кніжак. Траха не ўсе рукапісы прыйдзеца везці назад, калі вы там не парупіцеся з новымі крэдытамі. ...Калі я сказаў Грынбергу разуверра ў скутках працы, на якую столькі пайшло турбацый, дык ён кажа: «А што значыць, што вы лементар надрукуеце. Прасіце больш крэдытаў – бо колькі ж можна за мільён надрукаваць». Я сказаў яму, што маёю працаю ў Мінску незадаволены. Тады Грынберг кажа: «Гэта лёгкая работа – выказваць незадавальства. Яны думаюць, што тут усё лёгка даецца. Хай папробуюць правесці...». І сапраўды, я каб ведаў, што так цяжка будзе ўсё давацца – я нішто і ніколі б не паехаў за граніцу з гэтым паручэннем» [7, с. 7, 14].

Да грашовых праблем, аб якіх Жылуновіч турбаваўся ў кожным лісце, дадаваліся і арганізацыйныя, і тэхнічныя. Напрыклад, прыйшлося асобна ў Лейпцыгу замаўляць выраб знакаў з літарамі «ў» і «ё» («зрабіць... у Лейпцыгу ўзяліся за два тыдні, а ў Берліне патрабавалі для гэтага тры месяцы!»), не хапала паперы («няма паперы – амерыканцы скупаюць»), турбавалі пытанні перавозкі кніг у Мінск («месяцаў тры пройдзе, пакуль кніжкі дабярэцца да Беларусі») і г.д. Нарэшце, 11 сакавіка 1922 г. ў лісце адчуваецца добры настрой: «Час дарма не прападзе. Хоць сем ці восем кніжак, а прывязу. Добра і гэта ў наш бедны скарб» [7, с. 14].

На кнігах, надрукаваных Жылуновічам у Берліне пазначана: «Выданне Навукова-літэрацкага аддзелу Камісарыяту асветы Б.С.С.Р» і далей: «Друкавана выдавецкім аддзелам гандлёвага прадстаўніцтва Н.К.У.Г. [Народны Камісарыят Унешняга (Знешняга) Гандлю – А.Е.] у Нямецчыне». Дакладна вядома, што і ў якой колькасці было надрукавана Жылуновічам падчас яго выдавецкай місіі. Вынікам яго намаганняў сталі дзесяць наступных выданняў: Беларуская разразная азбука (15 000 экз.), «Бацькава воля», першая частка рамана Ц. Гартнага «Сокі цаліны» (8 000 экз.), яго ж зборнік вершаў «Песні працы і змагання» (8 000 экз.), зборнік апавяданняў «Казкі жыцця» Я. Коласа (7 500 экз.), «Наша крыніца. Чытанне для беларускіх школ» Я. Лёсіка (15 000 экз.), «Беларускі лемантар» С. Некрашэвіча (50 000 экз.), «Беларуская граматыка для школ» Б. Тарашкевіча (10 000 экз.), «Беларускі лірнік. Спеўнік на чатыры галасы» У. Тэраўскага (5 000 экз.), першая частка падручніка «Алгебра» А. Круталевіча (10 000 экз.) і «Асноўныя пачаткі арыфметыкі» К. Цыгельмана (10 000 экз.) [7, с. 87-88]. Агульны тыраж усіх выданняў склаў 138 500 экзэмпляраў. Першая партыя надрукаваных у Берліне кніг прыбыла ў Мінск у першай палове лістапада 1922 г. [8, с. 91]. 1 лістапада 1922 г. І. Цвікевіч паведамляў М. Марозу аб адпраўцы параходам у Петраград другой партыі: 10 яшчыкаў падручнікаў па арыфметыцы, 6 – па алгебры, а таксама 5 яшчыкаў з «Песнямі працы і змагання», 20 з «Нашай крыніцай» Лёсіка, 8 з «Бацькавай воляй» [10, с. 131]. Гэтыя кнігі былі у Мінску у пачатку снежня [8, с. 91]. Апошнімі былі дастаўлены ў Мінск «Лемантар» Некрашэвіча і «Казкі жыцця» Коласа.

Вядома, калі ўлічыць, што ўвесь выдавецкі план складаўся з 95 назваў, гэта зусім сціплы вынік – 10,5 % ад запланаванага. Але Жылуновіч ганарыўся гэтым «скарбам». «Усе гэтыя выданні адмыслова дасканалыя, вытрыманыя тэхнічна і з боку саліднасці, – падводзіў ён вынікі выдавецкай працы ў Берліне. – Чысценька выданыя, з падабраным гарнітурам шрыфтоў, на добрай шчыльнай паперы, удалаю хварбаю адбітыя, ніткамі ў сярэдзіну перашытыя – яны сабой паднялі беларускую кніжку на ступень поўнай сталасці і кніжнага мастацтва. Сваім выглядам берлінскія выданні запрыгожылі да гэтага аднаобразную, шчуплую і шэрую беларускую вітрыну, уняслі дадатную разнастайнасць. Наогул, берлінскае выдавецтва ўнясло пералом у адносіны да беларускае кніжкі, звярнула ўвагу працаўнікоў выдавецтваў на эстэтычна-тэхнічны бок» [11, с. 133].

Усе рукапісы, якія былі ў Жылуновіча ў Берліне, ён выслаў у Маскву Марозу. У снежні 1922 г. С. Некрашэвіч ад імя Акадэмічнага цэнтру Наркамасветы БССР звярнуўся да Мароза з просьбай выслаць «як нахутчэй» усе беларускія рукапісы ў Мінск. «Каб забяспечыць рукапісы ад нечаканай прапажы, просім выслаць іх праз сталага чалавека, якому Вы давяраеце», – клапаціўся Некрашэвіч [4, арк. 53].

Што да Жылуновіча, то сам ён вярнуўся ў Мінск яшчэ ў жніўні 1922 г. Як вядома ў будучым ён яшчэ будзе шчыльна звязаны з выдавецкай справай БССР. У ліпені 1924 г. ён узначаліць Беларускае дзяржаўнае выдавецтва.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Іофэ, Э. Невядомы Зміцер Жылуновіч / Э. Іофэ // Маладосць. – 2012. – № 11.
2. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 15. Воп. 1. Спр. 19а.
3. Архівы Беларускай Народнай Рэспублікі / Уклад. С. Шупа. – Вільня, Нью-Ёрк,

Менск, Прага, 1998. – Т. I. – Кн. 2.

4. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 15. Воп. 1. Спр. 26.
5. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 15п. Воп. 28. Спр. 10.
6. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 4п. Воп. 5. Спр. 1329.
7. «Час дарма не прападзе...». Лісты Цішкі Гартнага да М. Мароза // Літаратура і мастацтва. – 1987. – 30 кастр.
8. Луцэвіч, І. Выдавецкая справа ў Савецкай Беларусі за 1922 год / І. Луцэвіч // Польша. – 1923. – № 2.
9. Хроніка Беларускае Культуры // Польша. – 1922. – № 1.
10. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 15. Воп. 1. Спр. 7.
11. Жылуновіч, З. Эвалюцыя беларускай кніжкі / З. Жылуновіч // Польша. – 1925. – №1.

Ерицянь Рафаэль Кимович

Белорусский государственный университет (Минск, Беларусь)

ПОДГОТОВКА КАДРОВ НА ВОЕННОМ ФАКУЛЬТЕТЕ БГУ КАК СРЕДСТВО УКРЕПЛЕНИЯ ГЕОПОЛИТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В геополитическом аспекте Беларусь является страной, находящейся на стратегическом перекрёстке – пересечении транспортных путей «север–юг–запад–восток». Нахождение в центре Европы в окружении достаточно сильных и влиятельных государств, положительно влияет на её экономическое развитие. Однако это геополитическое преимущество не всегда приносило пользу – Беларусь часто становилась ареной столкновения интересов разных государств и, как правило, ареной кровопролитных войн.

Выступая на пятом Всебелорусском народном собрании 22 июня 2016 г., Президент Республики Беларусь А.Г. Лукашенко отметил: «Единство народа, мобилизация всех его сил – вот что нужно не только для того, чтобы выстоять в лихую годину, но и для того, чтобы предотвратить её приход. Сберечь мир в стране и сберечь саму страну. В связи с этим обороноспособности и безопасности нашего государства мы придаём первостепенное значение. [1] У нас разработаны и приняты Концепция национальной безопасности и новая редакция Военной доктрины. В них сформулированы основные задачи и определены направления деятельности с учётом современных угроз и вызовов» [7, с. 3–10].

Провозглашая Военную доктрину, носящую сугубо оборонительный характер, наша страна исходит из того, что ни одно из государств не является для неё противником. В то же время Республика Беларусь отстаивает свои национальные интересы с использованием всех имеющихся средств, в том числе посредством применения военной силы и оставляет за собой право принятия комплекса превентивных мер стратегического сдерживания в целях недопущения нападения или нейтрализации внутреннего вооружённого конфликта [4].

Анализ происходящих в мире событий и складывающихся военных угроз, тенденции и закономерности развития современной военно-политической обстановки выдвигает определённые требования к процессу военного образования. В Концепции национальной безопасности Республики Беларусь определено, что одним из приоритетных направлений